

Alle stagiaires een sabbatical

Arnout Louter en Dick van Sprundel

Oud-voorzitters van de Stichting Jonge Balie Nederland; advocaat te Enschede, respectievelijk te Rotterdam

De Raden van Toezicht mogen de stageperiode van drie jaar niet automatisch verlengen na zwangerschapsverlof. Dat heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State twee weken geleden beslist. De Jonge Balie pleit al jaren voor een inhoudelijke toetsing van de opgedane praktijkervaring, en meent dat deze beslissing onbedoelde effecten zal hebben.

Illustratie: Dimitry de Bruin

Soms lacht het geluk de stagiaire toe. In een tweetal baanbrekende uitspraken¹ maakte de Raad van State op 17 mei 2006 het bestaande beleid van enkele Raden van Toezicht met betrekking tot verlenging van de stage met de grond gelijk.

In geding was de vraag of aan de Raden van Toezicht de bevoegdheid toekomt om de stage te verlengen wegens onderbreking in verband met zwangerschap. De gangbare praktijk in een aantal arrondissementen was tot voor kort dat de stage automatisch wordt verlengd in geval van onderbreking in verband met zwangerschap.² De hieraan ten grondslag liggende motivering leek strijdig te zijn met de Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen en met de vaste jurisprudentie van het HvJEG.

De Stichting Jonge Balie Nederland heeft zich er steeds voor beijverd dat er in Nederland eenduidig beleid moest komen, aangezien de arrondissementen nu nog verschillend beleid hebben. De Stichting heeft altijd stelling genomen tegen automatische verlenging en is een sterk voorstander van materiële toetsing, hetgeen inhoudt dat er slechts wordt verlengd indien de Raad van Toezicht van oordeel is dat de advocaat-stagiaire nog niet over voldoende praktijkervaring beschikt (art. 9b Advocatenwet).³

Zoals inmiddels bekend⁴ hadden een advocaat-stagiaire werkzaam in Groningen en een advocaat-stagiaire werkzaam in Amsterdam beiden een automatische verlenging van hun stagetijd gekregen wegens onderbreking van hun stage in verband met zwangerschap. Hiertegen hebben beide advocaat-stagiaires, overigens onafhankelijk van elkaar, administratief beroep ingesteld. De Algemene Raad heeft dit beroep gegrond verklaard⁵, waarna de Raden van Toezicht van Groningen en Amsterdam beroep hebben ingesteld bij de Rechtbank Groningen respectievelijk

Amsterdam. Zowel de Rechtbank Groningen⁶ als Amsterdam⁷ heeft beslist dat automatische verlenging van de stageperiode op grond van onderbreking wegens genoten zwangerschapsverlof niet mogelijk is en dat er sprake is van rechtstreekse discriminatie. Er dient daadwerkelijk beoordeeld te worden of de advocaat-stagiaire al dan niet over voldoende praktijkervaring beschikt.

IN DE NESTEN

De Raad van State oordeelde dat de verplichting van de advocaat-stagiaire om de praktijk uit te oefenen op grond van art. 9b lid 1 van de Advocatenwet in beginsel eindigt drie jaar na de inschrijving van de advocaat. De toch al omstreden redenering⁸ van de Raden van Toezicht ten aanzien van de zogenaamde 'zuivere speeltijdgedachte',

op grond waarvan zij verlenging van de stage rechtvaardigden indien deze werd onderbroken, kon in de ogen van de Raad van State geen genade vinden.⁹ Wel kan na afloop van de stage een inhoudelijke toets plaatsvinden ten aanzien van de vraag of sprake is van 'voldoende praktijkervaring'; de Raad van State overwoog dat aan het bepaalde in art. 9b lid 2 tweede volzin, op grond waarvan de stage kan worden verlengd wegens onvoldoende praktijkervaring, inhoudelijke betekenis toekomt. De vraag of er sprake is van rechtstreekse discriminatie hoefde de Raad van State (vooralsnog?) niet meer te beantwoorden.

De conclusie kan niet anders luiden dan dat de desbetreffende Raden van Toezicht niet alleen zichzelf lelijk in de nesten hebben gewerkt, maar ook alle andere Raden van Toezicht in een lastig parket hebben gebracht. Op grond van deze uitspraak kan de stage niet alleen worden onderbroken wegens zwangerschap zonder risico van verlenging, doch evenzeer in andere gevallen, zoals een wereldreis. Dientengevolge kan een grote groep van stagiaires, bestaande uit zowel vrouwen als mannen, zonder onderscheid naar sekse, voor een bepaalde periode de praktijkvoering onderbreken.¹⁰ De enige eis waar de stagiaire aan hoeft te voldoen is drie jaar ingeschreven staan en over voldoende praktijkervaring beschikken. De kretologie van de Raden van Toezicht, inhoudende dat het voor hen geen enkel verschil maakte of de stage werd onderbroken wegens zwangerschap of een wereldreis, krijgt op deze manier wel een bijzonder wrange connotatie. De discussie tussen advocaat-stagiaires en de Raad van Toezicht, die sporadisch plaatsvindt in geval van verlenging in verband met het oordeel dat sprake is van onvoldoende praktijkervaring, zal vermoedelijk alleen maar toenemen.

Opmerkelijk genoeg heeft de Raad van Toezicht in het arrondissement Amsterdam gedurende de procedure herhaaldelijk kenbaar gemaakt dat een inhoudelijke beoordeling van de praktijkervaring van stagiaires blijkbaar niet mogelijk is, een argument overigens dat door de Raad van State zonder veel omhaal van tafel werd geveegd. Dit zou dus betekenen dat alle advocaat-stagiaires in Groningen en Amsterdam (maar ook in de andere arrondissementen) met een gerust hart een zeer langdurige sabbatical zouden kunnen gaan genieten, gelet op het feit dat verlenging slechts kan plaatsvinden na een inhoudelijke toets. Overigens zijn wij van mening dat er niet zozeer sprake

is van onmacht als wel van onwil om inhoudelijk te toetsen, terwijl juist een inhoudelijke toetsing een bijdrage kan leveren aan het waarborgen van de kwaliteit van het verlenen van rechtshulp – welke kwaliteitswaarborg immers de enige rechtvaardiging zou mogen zijn van verlenging van de stage.

Zorgelijk is dat in dezelfde uitspraak werd geoordeeld dat de Stichting Jonge Balie Nederland, die als enige de verlenging van de stage wegens onderbreking in verband met zwangerschap openlijk veroordeelde, niet als derde belanghebbende kan worden aangemerkt. Dit wringt met name doordat de Raad van State het collectieve belang van de Stichting Jonge Balie Nederland onderschrijft en in een eerdere uitspraak omtrent procesbelang heeft aangegeven dat: 'het procesbelang ook kan zijn gelegen in de omstandigheid dat de rechtzoekende het oordeel kan betrekken bij eventuele toekomstige besluiten'.¹¹ Bovendien: als de Stichting Jonge Balie Nederland zich niet als belangbehartiger kan opwerpen voor de stagiaire, wie dan wel?¹²

Van de zijde van de andere Raden van Toezicht is het gedurende de procedure oorverdovend stil gebleven; te vrezen valt dat de stagiaires van hun Raden van Toezicht in dat kader weinig hoeven te verwachten. Enig pluspunt in dit kader is dat de Algemene Raad al vanaf het begin af aan wel het juiste standpunt¹³ had ingenomen dat de Raden van Toezicht in de onderhavige procedure de stage niet automatisch hadden mogen verlengen.¹⁴

GENIETEN

Ondertussen kunnen nu alle stagiaires met een gerust hart zwanger worden of van een welverdiende sabbatical genieten. Het bestaande beleid van de Raden van Toezicht ten aanzien van de verlenging van de stage is contra legem, zodat iedere stagiaire die wordt geconfronteerd met een verlenging van de stage anders dan op voet van art. 9b lid 2 van de Advocatenwet, hiertegen met succes zal kunnen ageren. De Raden van Toezicht zullen in het vervolg inhoudelijk moeten beoordelen of sprake is van voldoende praktijkervaring; verlengingen wegens het enkele feit dat de stage is onderbroken behoren voortaan tot het verleden. ●

1 Zaaknummers 200506444/1, respectievelijk 200507524/1.

2 De Raad van Toezicht Amsterdam heeft bijvoorbeeld vast beleid dat indien de praktijk langer dan 2 maanden achtereen niet wordt uitgeoefend, de stage verlengd moet worden met de tijd waarmee de periode van 2 maanden wordt overschreden (*Amsterdams Balie Bulletin*, juli 2001).

3 Zie bijvoorbeeld het interview in het *Advocatenblad* 2004-4, 2 april 2004: 'Het individualisme slaat door'.

4 Zie bijvoorbeeld de berichten van de *Orde van de dag* van 3 februari 2005, 23 juni 2005 en 4 augustus 2005.

5 Conform haar beleid: 'Zwangerschapsverlof op zich mag geen grond vormen voor verlenging van de stage, zo heeft de Commissie Gelijke Behandeling geoordeeld op 20 juli 1999. De Raad van Toezicht zal wel mogen toetsen of de stagiaire

in de periode (drie jaar minus vier maanden zwangerschapsverlof) dat zij stage heeft gelopen toch voldoende ervaring in de advocatuur heeft opgedaan om een stageverklaring te kunnen krijgen. Blijkt uit die toetsing dat de stagiaire niet voldoende ervaring heeft opgedaan, dan kan dit wél grond vormen voor verlenging van de stage.' (Rubriek 'U belde over...', *Advocatenblad* 2003-14, 25 juli 2003).

6 LJN: AT7761, Rechtbank Groningen, uitspraak van 7 juni 2005, AWB 03/1275.

7 LJN: AU06561, Rechtbank Amsterdam, uitspraak van 14 juli 2005, AWB 03/6086.

8 Zie bijvoorbeeld mevr. mr. M.S.A. Vegter, 'De zwangere en in deeltijd werkende advocaat-stagiaire', *Advocatenblad* 1998-12, 12 juni 1998.

9 Rechtsoverweging 2.4.1, tweede alinea, respectievelijk rechtsoverweging 2.3.1, tweede alinea.

10 Uit het *Jaarverslag 2005* van de Nederlandse Orde van Advocaten blijkt dat er in Nederland in 2003 1.103 stagiaires, in 2004 939 stagiaires en in 2005 1.051 stagiaires zijn beëdigd.

11 LJN: AS8397, Raad van State, uitspraak van 2 maart 2005.

12 Advocaat-stagiaires kunnen dit 'probleem' overigens oplossen door de Stichting Jonge Balie Nederland te machtigen om als procesvertegenwoordiger op te komen.

13 Rechtsoverweging 2.7, respectievelijk rechtsoverweging 2.6.

14 De Algemene Raad verwijst bijvoorbeeld in haar beslissingen naar het oordeel van de Commissie Gelijke Behandeling van 20 juli 1999 (*JAR* 1999, 179), waarin korthedshalve is beslist dat er in strijd met de Wet gelijke behandeling was gehandeld.